

Bestämmelser som rör vattenbruksverksamhet

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att redogöra för de bestämmelser som gäller för vattenbruksverksamhet. Det är många bestämmelser som vattenbruksföretagaren behöver ta hänsyn till och vissa påverkar mer än andra. Här följer en redogörelse av dessa.

Innehåll

Fiskerilagstiftningen	4
Fiskelag (1993:787).....	4
Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen	4
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:34) om ändring i fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:12) om fiskodling och flyttning av fisk mellan fiskodlingar, slakt av odlad fisk samt utmärkning av vattenbruksanläggningar	6
Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar.....	6
Smittskyddslagstiftningen	6
Rådets direktiv 2006/88/EG om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande och bekämpning av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur.....	8
Epizootilagen (1999:657)	8
Epizootiförordningen (1999:659).....	9
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar	9
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:102) om epizootiska sjukdomar	10
Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning på grund av beslut med stöd av epizootilagen (1999:657).....	10
Zoonoslagen (1999:658).....	10
Zoonosförordningen (1999:660)	10
Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning till laboratorier och värderingsmän för kostnader vid bekämpning av sjukdomar enligt zoonoslagen (1999:658) och epizootilagen (1999:657).....	10
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:16) om anmälningspliktiga djursjukdomar.....	11

Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.	11
Förordningen om bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur (SFS 2009:251).....	12
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:25) om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur (K25).....	12
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:94) om obligatorisk hälsoövervakning av odlad fisk (K26).....	13
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:98) om kontroll av vissa sjukdomar hos musslor. (K27)	14
Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:2) om genetisk modifierade vattenlevande organismer	14
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:125) om införsel av fisk, krätdjur och blötdjur och produkter därav (J12).....	15
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:134) om veterinära kontroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU) och Norge.....	15
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:19) om avgifter för handläggning av ärenden enligt förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.	16
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:71) om utförsel av vattenbruksdjur till länder inom Europeiska unionen (EU) samt till Island och Norge	16
Djurskyddslagstiftningen.....	16
Djurskyddslagen (1988:534)	16
Djurskyddsförordningen (1988:539).....	17
Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (2006:8) om odling av fisk	17
Statens jordbruksverks föreskrifter (2009:85) om operativa ingrepp samt skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård.....	18
Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004, om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd	18
Miljölagstiftningen	19
Miljöbalken (1998:808).....	19
Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	22
Miljötillsynsförordning (2011:13).....	23
Förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljö	24
Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivning	24
Förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.....	24
Fysisk planering	25

Miljöbalken (1998:808).....	25
Plan- och bygglagen (SFS 2010:900).....	25
Plan- och byggförordning (2011:338).....	26
EU-lagstiftningen	26
Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.....	26
Europeiska fiskerifonden (EFF)	27
Rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden	28
Kommissionens förordning (EF) nr 498/2007 av den 26 mars 2007 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF)	28
Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen	28
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:33) om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2008:10) om ekonomiskt stöd till fiskerinäringen	28
Livsmedelslagstiftningen.....	29
EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet	29
Livsmedelslagen (SFS 2006:804)	29
Livsmedelsförordningen (SFS 2006:813)	29
Lagstiftning rörande animaliska biprodukter	30
Rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter).....	30
Kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen	31
Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur	32

Fiskerilagstiftningen

Fiskerilagstiftningen behandlar utsättning och flyttning av fisk och vattenlevande kräftdjur och blötdjur. För att få sätta ut fisk, blötdjur eller kräftor, flytta djur från ett område till ett annat eller för att anlägga och driva en odling krävs tillstånd av länsstyrelsen. Tillstånd får inte ges för arter eller stammar som är olämpliga med hänsyn till vattenområdets särart. Tillstånd får inte heller ges om det finns risk för spridning av smittsam sjukdom.

I juni 2010 lämnades slutbetänkande av Fiskelagsutredningen, *Med fiskevård i fokus – en ny fiskevårdslag* (SOU 2010:42). Hur den nya fiskevårdslagen kommer se ut är ännu inte klart.

Följande bestämmelser ingår i fiskerilagstiftningen:

- Fiskelagen (1993:787)
- Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:34) om ändring i fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:12) om fiskodling och flyttning av fisk mellan fiskodlingar, slakt av odlad fisk samt utmärkning av vattenbruksanläggningar
- Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar

Fiskelag (1993:787)

Föreskrifter för fisket

23 § anger att regeringen eller utsedd myndighet får bestämma hur fiskeredskap och vattenbruksanläggningar ska märkas ut samt hur fiskeredskap och fisksump ska märkas med innehavarens namn eller annat igenkänningstecken.

Utplantering och odling av fisk

28 § anger att regeringen eller utsedd myndighet får bestämma om krav på särskilt tillstånd och om villkor i övrigt för att fisk ska få sättas ut, flyttas eller odlas.

Tillsyn

34 § anger att regeringen eller utsedd myndighet får utse fisketillsynsmän för att kontrollera att denna lag följas.

Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen

Kapitel 2: Fisket och vattenbruket

Kräftpest

9-11 §§ anger bestämmelser kring åtgärder för att förhindra att kräftpest sprider sig till nya vattendrag. Länsstyrelsen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om ett visst område är att anse som kräftpestsmittat eller ska vara skyddsområde för flodkräfta.

Märkning och utmärkning av fiskeredskap

15 a § anger att Jordbruksverket får skriva föreskrifter om utmärkning av vattenbruksanläggningar. Jordbruksverket ska höra Havs- och vattenmyndigheten samt Sjöfartsverket innan sådana föreskrifter beslutas.

Utplantering av fisk m.m.

16 § anger att det krävs tillstånd av länsstyrelsen för att sätta ut fisk, flytta fisk från ett vattenområde till ett annat eller att anlägg och driva en fiskodling. Tillstånd får inte ges för sådana fiskarter och stammar som är olämpliga med hänsyn till vattenområdets särart. Tillstånd får inte heller lämnas om det finns risk för spridning av smittsamma sjukdomar.

17a-b §§ anger att länsstyrelsen under vissa omständigheter får återkalla ett tillstånd att bedriva fiskodling.

Lax och öring inom vissa uppväxtområden får bara sättas ut om den är märkt genom att dess fettfena är bortklippt.

18-18a §§

Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om fiskodling, flyttning av fisk mellan fiskodlingar och slakt av odlad fisk. Verket måste höra Havs- och vattenmyndigheten om det rör påverkan på miljön i sjöar, vattendrag eller hav.

Havs- och vattenmyndigheten får meddela föreskrifter om undantag från 17b § om det finns vetenskapliga eller andra särskilda skäl

Kapitel 3: Marknadsreglering på fiskets område

I kapitlet anges bestämmelser för att den marknadsreglering av fisk och fiskprodukter som ingår i EU:s gemensamma fiskeripolitik ska kunna genomföras i Sverige.

2-4 §§ anger vilka frågor Jordbruksverket får meddela föreskrifter för, gällande EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Kapitel 5: Uppgiftsskyldighet, tillsyn och kontroll

1g-1i §§ anger att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att samordna arbetet med rapportering av uppgifter som omfattas av rådets förordning (EG) nr 199/2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken. Jordbruksverket ska hjälpa Havs- och vattenmyndigheten inom sitt verksamhetsområde, dvs. vattenbruket, beredningsindustrin och fritidsfisket. Länsstyrelsen ska lämna uppgifter om beslut som rör vattenbruksanläggningar till Jordbruksverket. Verket ska i sin tur

lämna sådana uppgifter om vattenbruksanläggningar som länsstyrelsen behöver för sin verksamhet.

Kapitel 6: Övriga frågor

2 § ange att Jordbruksverket får meddela föreskrifter om ansökningsavgifter i ärenden enligt fiskelagen och denna förordning för tillstånd att bedriva fiskodling och att flytta fisk mellan fiskodlingar.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:34) om ändring i fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:12) om fiskodling och flyttning av fisk mellan fiskodlingar, slakt av odlad fisk samt utmärkning av vattenbruksanläggningar

Bestämmelserna innehåller definitioner, förutsättningar för tillstånd, transport och slakt av odlad fisk. De innehåller också bestämmelser kring utmärkning av vattenbruksanläggningar och dispenser.

11 § anger att länsstyrelsen ska föra ett register över tillstånd för fiskodlingar. Länsstyrelsen ska varje kalenderårsskifte lämna aktuella registeruppgifter till Jordbruksverket.

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2011:13) om utsättning av fisk samt flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar

Föreskriften innehåller bestämmelser kring prövning av ärenden om tillstånd för utsättning av fisk samt för flyttning av fisk i andra fall än mellan fiskodlingar. Bestämmelserna innehåller definitioner och ger förutsättningar för tillstånd, transport av fisk, sumpningsförbud och dispenser.

Smittskyddslagstiftningen

Bestämmelserna syftar till att begränsa smittspridningen av epizootiska sjukdomar och zoonoser. Genom en tidig upptäckt av sådana sjukdomar kan spridningen begränsas.

Följande bestämmelser rör epizootier och zoonoser hos vattenbruksdjur:

- Rådets direktiv 2006/88/EG om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande och bekämpning av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur
- Epizootilagen (1999:657)
- Epizootiförordningen (1999:659)
- Zoonoslagen (1999:658)
- Zoonosförordningen (1999:660)

- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar.
- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter(SJFS 1999:102) om epizootiska sjukdomar
- Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning på grund av beslut med stöd av epizootilagen (1999:657)
- Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning till laboratorier och värderingsmän för kostnader vid bekämpning av sjukdomar enligt zoonoslagen (1999:658) och epizootilagen (1999:657)

Smittskyddslagstiftning

- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:16) om anmälningspliktiga djursjukdomar
- Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.
- Förordningen om bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur (SFS 2009:251)
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:25) om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur (K25)
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:94) om obligatorisk hälsoövervakning av odlad fisk (K26)
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:98) om kontroll av vissa sjukdomar hos musslor. (K27)
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:2) om genetisk modifierade vattenlevande organismer
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:125) om införsel av fisk, kräftdjur och blötdjur och produkter därav (J12)
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:134) om veterinära kontroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU) och Norge
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:134) om veterinära kontroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU), Andorra, Färöarna och Norge
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:19) om avgifter för handläggning av ärenden enligt förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:71) om utförsel av vattenbruksdjur till länder inom Europeiska unionen (EU) samt till Island och Norge

Rådets direktiv 2006/88/EG om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande och bekämpning av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur

Rådets direktiv 2006/88/EG (vattenbruksdirektivet) trädde i kraft 24 oktober 2006 och omfattar alla vattenbruksdjur utom vattenlevande prydnadsdjur, viltlevande djur som fångas för att direkt användas som livsmedel, framställning av fiskmjöl, fiskfoder, fiskolja och liknande produkter. Direktivet beskriver vad som krävs för att vattenbruksanläggningar och bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur ska bli godkända. Varje medlemsstat ska även hålla ett centralt register över dessa godkända anläggningar. Enligt artikel 7 samt 10 ska medlemsstaterna utföra offentlig kontroll vid alla anläggningar och denna kontroll ska vara riskbaserad samt övervakning av djurens hälsa. Riskbaseringen för den offentliga kontrollen görs utifrån de riskfaktorer som tas upp i kommissionens beslut 2008/896/EG

Kapitel III - IV

Här framgår djurhälsokrav för utsläppande av djur och produkter från vattenbruk på marknaden, inom Europeiska unionen samt från tredje land. Alla djur som importeras eller exporteras ska bland annat åtföljas av ett hälsointyg och flyttedokument som intygar att djuren är friska och att de inte kommer från ett område eller en odling som lyder under restriktioner.

Kapitel V

Här finns krav på anmälan och minimiåtgärder för bekämpning av sjukdomar hos vattenlevande djur. Anmälan ska både göras på nationell nivå samt till berörda medlemsstater och kommissionen. För att minimera risken för spridning av en smittsam sjukdom är det viktigt att vidta tuffa och snabba åtgärder som att införa handels och förflytningsrestriktioner vid en drabbad anläggning.

Kapitel VI - VII

Medlemsländer kan förklara sig fria från sjukdomar inom vattenbruket om det finns särskilda bekämpningsprogram. Genom att få en sjukdomsfri status har medlemsstaten rätt att neka import av djur och produkter från områden som har en icke sjukdomsfri status och begränsar på så sätt risken för smittspridning.

Sverige har införlivat den största delen av rådets direktiv 2006/88/EG. Idag pågår arbete med att ta fram en riskbaserad offentlig smittskyddskontroll, utveckla det centrala vattenbruksregistret samt upprätta hålla det goda smittskyddsläget i landet genom att behålla de garantier vi har fått genom våra övervakning- och utrotningsprogram.

Epizootilagen (1999:657)

Vid misstanke om epizootisk sjukdom ska detta anmälas till en veterinär. Då en veterinär misstänker ett utbrott av epizootisk sjukdom ska undersökning

genomföras på de misstänkt sjuka djuren. Jordbruksverket kan besluta om restriktioner för anläggningen för att minska risken för smittspridning. Verket får också besluta om slakt av djuren samt sanering av anläggningen efter att smittan bekräftats.

Epizootilagen beskriver i vilken utsträckning Jordbruksverket får besluta om åtgärder för förebyggande och bekämpning av epizootisk sjukdom. Lagen tar även upp Jordbruksverkets och veterinärens rätt- och skyldigheter gentemot djurägare då sjukdom misstänks eller har bekräftats. Epizootilagen ger viss möjlighet till ersättning för kostnader för djurvärde, sanering och produktionsbortfall. I det fall då misstanke om sjukdom eller annan paragraf i denna lag inte följs finns även straffbestämmelser i 20-22 §§.

Epizootiförordningen (1999:659)

Epizootiförordningen innehåller kompletterande bestämmelser till epizootilagen. Förordningen behandlar bland annat frågor om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar samt i vilka fall det kan bli aktuellt med ersättning till djurägaren. Jordbruksverket pekas ut som den behöriga myndigheten i de fall som inte rör viss offentlig kontroll där länsstyrelsen är behörig myndighet.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar

Kapitel 2

1-8 §§

Djurägare eller veterinär som misstänker epizootisk sjukdom ska anmäla detta enligt 2 § och 3§ i epizootilagen. Smittspridning ska förhindras så långt det går genom restriktioner av transporter, flyttning av djur och besök på anläggningen.

Jordbruksverket får spärrförklara anläggningar och besluta om restriktioner för att för att begränsa smittspridning. Både veterinär och djurhållaren ska journalföra uppgifter på anläggningen så länge som den är spärrad. Veterinärens uppgifter ska skickas till Jordbruksverket.

Kapitel 3

Vid misstanke om eller bekräftad epizootisk sjukdom införs restriktioner i det område eller på den anläggningen som spärrats.

4 kap.

Efter bekräftad epizootisk sjukdom slaktas i de flesta fall djuren ut och detta kapitel hanterar tillvägagångssätt vid slakt, provtagning vid slakt, återupptagande av verksamhet samt övervakning och rapportering.

Kapitel 5-6

Efter det att djuren slaktats måste de omhändertas. Kapitlen hanterar frågor som rör just hantering av slaktade djur, sanering och efterföljande övervakning och rapportering.

Kapitel 7 och 9

Undersökning, provtagning och analys vid misstanke om epizootisk sjukdom regleras i 7 kap. I 9 kap. tas förebyggande behandlingar av sjukdom upp. Vissa undantag medges vid vaccinering av fisk i 4 §.

Kapitel 8

Transporter av djur som misstänks vara smittade av epizootisk sjukdom regleras i detta kapitel.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:102) om epizootiska sjukdomar

I föreskriften anges de epizootiska fisksjukdomar som omfattas av epizootilagen.

Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning på grund av beslut med stöd av epizootilagen (1999:657)

Dessa bestämmelser beskriver vilken typ av ersättning som lämnas hur man ansöker om ersättning efter ett epizootiutbrott.

Zoonoslagen (1999:658)

Zoonoslagen innehåller övergripande bestämmelser för vad som gäller för arbetet med att förebygga och bekämpa zoonoser hos vattenlevande djur. För närvarande innehåller inte zoonoslagen någon zoonos för vattenlevande djur.

Zoonosförordningen (1999:660)

Zoonosförordningen kompletterar zoonoslagen. Förordningen behandlar bland annat frågor om förebyggande och bekämpning av zoonoser samt i vilka fall det kan bli aktuellt med ersättning till djurägaren.

Statens jordbruksverks föreskrifter om ersättning till laboratorier och värderingsmän för kostnader vid bekämpning av sjukdomar enligt zoonoslagen (1999:658) och epizootilagen (1999:657)

Laboratorier och värderingsmän kan ansöka om ersättning för provtagning, analyser, värderingar, resekostnader m.m. i samband med utbrott av epizootier eller zoonoser.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:16) om anmälningspliktiga djursjukdomar

Veterinärer och personer ansvariga för ett laboratorium är skyldiga att anmäla misstänkta och konstaterade fall av smittsamma djursjukdomar. Här framgår också hur anmälan ska göras och vilka sjukdomar på vattenlevande djur som är anmälningspliktiga.

Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

I lagen finns bestämmelser kring kartläggning och kontroll av smittsamma djursjukdomar. Även kontroll av rests substanser och andra ämnen i djur och djurprodukter, märkning och registrering av djur samt åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar regleras.

3-4 §§

Här anges att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om provtagning och undersökning i smittskyddssyfte.

5-8 §§

Den som håller djur är skyldiga att anmäla detta till myndigheterna och att föra anteckningar om verksamheten. Denne är också skyldig att anmäla misstankar om sjukdom samt journalföra behandling med läkemedel. Det finns också vissa hygienkrav för djurhållningen.

För att förebygga och förhindra spridning av smittsamma djursjukdomar får Jordbruksverket bestämma om slakt, isolering av djur samt begränsningar eller andra villkor vad gäller hantering av djur eller produkter av djur, eller vad gäller kontakt mellan djur och människor.

9 §

Jordbruksverket får bestämma om märkning, journalföring och registrering av djur. Jordbruksverket får också bestämma hur transporter av djur ska ske, att djurhållare och anläggningar för djur ska registreras samt förbud mot att använda anläggningar som inte har registrerats.

10-15 §§

Här framgår att det ska finnas en offentlig kontroll av hur lagen, de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen samt de beslut som har meddelats med stöd av de EG-bestämmelser, följs. Den offentliga kontrollen görs av Jordbruksverket eller om verket väljer att lämna över tillsynsansvaret, av länsstyrelsen, kommunen eller annat kontrollorgan.

Jordbruksverket ska då samordna kontrollverksamheten samt lämna råd och hjälp i kontrollverksamheten. Jordbruksverket får meddela föreskrifter om hur den offentliga kontrollen ska ske. Den kontrollerande myndigheten som utför kontrollen har rätt att få information och ta del av handlingar, få tillträde till de

områden, anläggningar och lokaler för att göra undersökningar och ta prover samt ge den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

16-22 §§

Kontrollmyndigheten får meddela förelägganden och förbud om det behövs för att lagen och övriga bestämmelser ska följas. Förelägganden och förbud får förenas med vite. Kontrollmyndigheten har också möjlighet att ta hjälp av polisen vid behov för att kunna genomföra den offentliga kontrollen.

Avgifter får tas ut för den offentliga kontrollen, provtagning, undersökning, märkning, godkännande och registrering. Den som bryter mot föreskrifter eller beslut enligt vissa paragrafer eller inte fullgör sina skyldigheter kan dömas till böter.

23-26 §§

Beslut enligt denna lag, kopplade föreskrifter och EG-bestämmelser för överklagas.

Förordningen om bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur (SFS 2009:251)

Jordbruksverket ansvarar för att pröva och godkänna bearbetningsanläggningar för vattenbruksdjur och ska ta in nödvändiga uppgifter från kommunerna. Varje godkänd anläggning får ett godkännandenummer. Jordbruksverket ska sedan meddela Livsmedelsverket de uppgifter som krävs för registrering hos dem.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2008:25) om djurhälsokrav för djur och produkter från vattenbruk och om förebyggande av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur (K25)

Kapitel 2

1-2 §§

En riskbaserad hälsoövervakning och en riskbaserad offentlig kontroll ska ske vid alla landets vattenbruksanläggningar. Syftet är att upptäcka ökad dödlighet vilket kan vara tecken på smittsam sjukdom.

3-5 §§

Ägare av vattenbruksanläggning eller bearbetningsanläggning samt transportörer av vattenbruksdjur ska föra journal över vissa uppgifter. Journalen ska förvaras på ett säkert sätt på anläggningen och ska vara tillgänglig vid inspektion.

6 §

Vattenbruksföretag ska tillämpa en god hygienpraxis så att spridning av sjukdomar förhindras.

Kapitel 3

3 §

Utsläppande av djur och produkter från vattenbruket på marknaden ska ske så att hälsostatusen hos de vattenlevande djuren inte äventyras.

4-5 §§

Vattenbruksdjur som ska släppas ut på marknaden ska ha ett hälsointyg vilket ska vara utformat och utfärdat i enlighet med Europeiska kommissionen eller Europeiska unionens råd.

6 §

Här redogörs för reglering av flyttning av djur som omfattas av TRACES.

7- 8 §§

Regler för införsel av vattenbruksdjur som kan vara bärare eller mottagliga för smitta i områden som är förklarade fria från den sjukdomen

9-10 §§

Regler för djur och produkter från vattenbruket som släpps ut på marknaden för vidarebearbetning innan de används som livsmedel.

11- 12 §§

Regler för djur och produkter från vattenbruket som släpps ut på marknaden utan vidarebearbetning innan de används som livsmedel.

Kapitel 4

1-2 §§

Allmänna krav på införsel av vattenbruksdjur och produkter från vattenbruket från tredje land. Det är också krav på djurhälsointyg för införsel från tredje land.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:94) om obligatorisk hälsoövervakning av odlad fisk (K26)

3-7 §§

Hälsokontrollen utförs av Fiskhälsan FH AB. Fiskhälsoövervakning ska ske vid samtliga anläggningar som odlar fisk och ska genomföras minst två gånger om året. Prover och analyser ska genomföras av Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

8-10 §§

Ägare till eller verksamhetsansvarig vid fiskodling vid varje kalenderårsskifte anmäla vissa uppgifter om fiskodlingsverksamheten till länsstyrelsen i det län där verksamheten bedrivs. Denne ska föra journal över verksamheten och vid misstanke om smittsam sjukdom ska detta anmälas till fiskhälsokontrollen.

11 §

Det är förbjudet att flytta fisk från kustområden till inlandet. Undantag görs för viss ögonpunktad rom.

12-14 §§

Regler om åtgärder vid misstanke om eller påvisad sjukdom vid fiskodling.

16-19 §§

Särskilda bestämmelser för icke godkända zoner avseende IHN, VHS, IPN, SVC eller vid inlandsområdet, BKD. Bestämmelserna gäller inte för anläggningar som förklarats fria i en icke godkänd zon.

20 §

Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet enligt paragraferna 8, 9, 11, 18 och 19 §§.

21 §

Ägare som inte är ansluten till den frivilliga fiskhälsoövervakningen ska betala ersättning med 50 % av kostnaderna för besök, provtagning och analyser som sker enligt med dessa föreskrifter.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:98) om kontroll av vissa sjukdomar hos musslor. (K27)

3-4 §§

En musselodlare ska varje år anmäla vissa uppgifter till länsstyrelsen. Musselodlaren ska också journalföra vissa uppgifter.

5-8 §§

Regler för anmälningsplikt vid misstanke om sjukdom, provtagning och restriktioner vid misstanke om sjukdom eller påvisad sjukdom.

9 §

Vid misstanke om smittsam sjukdom inom en odling eller område ska länsstyrelsen anmäla detta till Jordbruksverket.

Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:2) om genetisk modifierade vattenlevande organismer

Föreskriften rör genetiskt modifierade organismer som omfattas av 2 och 13 kap. miljöbalken, förordningen (2002:1086) om utsättning av genetisk modifierade organismer i miljön samt förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetisk modifierade organismer. Det krävs tillstånd för bland annat innesluten användning och avsiktlig utsättning av dessa organismer, vilket också är avgiftsbelagt.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:125) om införsel av fisk, kräftdjur och blötdjur och produkter därav (J12)

3 §

För att för in fisk, kräftdjur, blötdjur eller produkter därav från tredje land krävs införseltillstånd från Jordbruksverket. Dessa tillstånd får villkoras.

4 §

Vid införsel inom Europeiska unionen ska importören ansöka om registrering hos Jordbruksverket senast 30 dagen innan det första planerade införseltillfället. Registreringen gäller i högst ett år.

5 §

Här finns regler för transport av levande fisk, kräftdjur och blötdjur.

5 a §

Levande laxfiskar inklusive harr och sik samt förstadier av dessa arter (mjölke och rom) får inte importeras från Norge eller Färöarna.

6-8 §§

Vissa hälsokrav ställs vid införsel av levande vattenbruksdjur samt mjölke, rom och förstadier till dessa. Särskilda förflyttningsdokument med ett visst innehåll ska också skickas med vid införseln.

14-16 §§

Produkter från vattenbruket som ska användas som livsmedel måste komma från djur som vid slaktillfället inte visar tecken på sjukdom. Djur som härstammar från icke godkända zoner får bara föras in i rensat och urtaget skick.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:134) om veterinära kontroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU) och Norge

3-13 §§

Införsel får bara ske över en godkänd gränskontrollstation och den ska föränmälas. Det finns också särskilda regler om veterinärkontroll vid gränskontrollen samt möjlighet till undantag från dessa. Veterinärkontrollen är avgiftsbelagd. Vid passage genom Sverige ska veterinären vid gränskontrollen kontrollera att det finns tillstånd för passage samt införseltillstånd till mottagarlandet

16 §

Jordbruksverket får besluta om avlivning, slakt eller destruktion i det fall då återutförsel inte är möjlig.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:19) om avgifter för handläggning av ärenden enligt förordningen (1994:1830) om införsel av levande djur m.m.

Föreskriften reglerar avgifter för handläggning av ärenden som rör införsel av bl.a. vattenbruksdjur. Inom EU krävs endast registrering av importören vilket idag kostar 500 kr för ett år. De som tar in vattenbruksdjur från tredje land ska söka införseltillstånd efter det att importören registrerats hos Jordbruksverket, vilket kostar ytterligare 500 kr.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:71) om utförsel av vattenbruksdjur till länder inom Europeiska unionen (EU) samt till Island och Norge

3-5 §§

Vattenbruksdjur som ska exporteras omfattas av vissa hälsokrav. Vissa typer av förflyttningsdokument ska finnas med vid transporten

6-7 §§

Transporten av vattenbruksdjur ska följa vissa regler och djuren får bara föras in i zoner, områden eller till odling med samma hälsostatus.

Djurskyddslagstiftningen

Alla djur i Sverige som hålls av människor omfattas av den svenska djurskyddslagen. Djuren ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. I denna sammanfattning har dock endast de bestämmelser som berör vattenbruksdjur tagits upp.

Följande bestämmelser rör djurskydd inom vattenbruket:

- Djurskyddslagen (1988:534)
- Djurskyddsförordningen (1988:539)
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (2006:8) om odling av fisk
- Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004, om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

Djurskyddslagen (1988:534)

Djurskyddslagen gäller alla djur som hålls i fångenskap. Det anges bland annat att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djur

ska också hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det är bra för deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt.

När djuren transporteras ska fordonet vara lämpligt för ändamålet och skydda djuren från värme och köld samt mot stötar, skavning och liknande. Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl.

När djur förs till slakt och när de slaktas ska de slippa onödigt obehag och lidande.

Djurskyddsförordningen (1988:539)

Av djurskyddsförordningen framgår bland annat att förvaringsutrymmen för djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel inte får byggas, byggas till eller byggas om utan att förvaringsutrymmena på förhand har godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt. Detta gäller också när annat förvaringsutrymme ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt.

Ovanstående betyder att fiskodlingar som håller fisk för livsmedelsproduktion ska förprövas innan de tas i bruk. Anläggningar som håller fisk för utsättning eller för put n' take-syften behöver inte förprövas.

Det är också förbjudet att ge djur hormoner eller andra ämnen för att påverka djurets egenskaper i annat syfte än att förebygga, påvisa, bota eller lindra sjukdom eller sjukdomssymtom.

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag eller i särskilda fall besluta om undantag.

Bedövning före slakt ska ske så att djuren snabbt blir medvetslösa. Medvetandet får inte återkomma. Jordbruksverket får meddela föreskrifter om vilka bedövningsmetoder som får användas.

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (2006:8) om odling av fisk

Författningen innehåller djurskyddskrav vid hållande av fisk för livsmedelsproduktion, utplantering och avel inför någon av dessa verksamheter. Områden som regleras är bland annat odlingens utformning och placering, driftsäkerhet, personal, skötsel, hantering, bedövning vid hantering, transport av fisk inom odlingen, rengöring, hälsoproblem, tekniska problem, tillsyn och journalföring.

Till föreskrifterna finns föreskriftsmotiv (nr 5/2006), tillsynsvägledning och checklista.

Statens jordbruksverks föreskrifter (2009:85) om operativa ingrepp samt skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård

Kapitel 5

2-3 §

Här framgår bland annat att fettfeneklippning och märkning av fisk får utföras av annan person än veterinär eller annan djurhälsopersonal om personen som utför ingreppet har rätt kompetens, gör ingreppet på ett djurskyddsmässigt godtagbart sätt, håller god hygien samt använder rätt instrument.

Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004, om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

Förordningen innehåller bland annat en definition av *offentlig kontroll*, dvs. varje form av kontroll som utförs av den behöriga myndigheten eller av gemenskapen i syfte att kontrollera efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Det framgår också att:

1. Medlemsstaterna ska se till att riskbaserad offentlig kontroll genomförs regelbundet och så ofta som är lämpligt för att uppnå målen i denna förordning med hänsyn till följande:
 - a. Klarlagda risker i samband med djur, foder eller livsmedel, foder- eller livsmedelsföretag, användningen av foder, livsmedel eller processer, material, substanser, aktiviteter eller verksamheter som kan påverka foder- eller livsmedelssäkerheten, djurhälsa eller djurskydd.
 - b. Foder- eller livsmedelsföretagarens tidigare resultat i fråga om efterlevnad av foder- eller livsmedelslagstiftningen eller av bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.
 - c. Tillförlitligheten hos eventuella egna kontroller som redan blivit genomförda.
 - d. Information som kan tyda på bristande efterlevnad.
2. Offentlig kontroll ska genomföras utan förvarning, utom i samband med revision och liknande fall då det krävs att foder- eller livsmedelsföretagaren underrättas i förväg. Offentlig kontroll får också genomföras på ad hoc-basis.
3. Offentlig kontroll ska genomföras i alla led i produktionen, bearbetningen och distributionen av foder eller livsmedel samt av djur och animaliska produkter. Den ska även inbegripa sådana kontroller av foder- och livsmedelsföretag, användningen av foder och livsmedel,

lagringen av foder och livsmedel, processer, material, ämnen och verksamheter, inklusive transporter, som rör foder eller livsmedel och levande djur som krävs för att målen i denna förordning ska uppnås.

Miljölagstiftningen

Vattenbruksverksamhet berörs av ett flertal bestämmelser på miljösidan. Bestämmelserna finns i miljöbalken, förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Vattenbruksverksamhet berörs också av förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken samt miljötillsynsförordning (2011:13).

Följande bestämmelser rör vattenbrukets miljöeffekter:

- Miljöbalken (1998:808)
- Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
- Miljötillsynsförordning (2011:13)
- Förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön
- Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivning
- Förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Miljöbalken (1998:808)

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer garanteras en hälsosam och god miljö. Här finns bl.a. allmänna hänsynsregler som är till för att skydda naturen. Hänsynsreglerna innebär till exempel att alla måste vidta nödvändiga skyddsåtgärder och försiktighetsmått. Hänsynsreglerna ska gälla för all verksamhet som påverkar miljön och betyder att den som orsakar skada eller olägenhet ansvarar för att förebygga eller avhjälpa den.

Kapitel 2

De allmänna hänsynsreglerna gäller för alla åtgärder som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet. Enligt 2 kap 3 § miljöbalken ska den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och genomföra de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden skadar eller medför olägenhet för människors hälsa eller miljön. Därför ska den som utför verksamheten använda bästa möjliga teknik. Dessutom ska enligt 2 kap 7 § de krav som ställs i 3 § också vara rimliga att kräva av en enskild näringsidkare inom fiskodlingsbranschen.

Kapitel 3

Kapitlet innehåller grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vattenområden. Dessa bestämmelser ska användas vid tillståndsprövning och annan prövning enligt miljöbalken och ett antal andra lagar, exempelvis plan- och bygglagen.

Kapitel 4

Kapitlet innehåller särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Här räknas geografiska områden upp som i sin helhet anses vara riksintressen för olika ändamål, exempelvis listas områden där vattenkraftverk inte är tillåten.

Kapitel 5

Här tas de så kallade miljökvalitetsnormerna upp. Miljökvalitetsnormerna infördes för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Normerna anges för vissa geografiska områden eller för hela landet om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt är så dålig att det behövs för att långsiktigt skydda människors hälsa eller miljön.

Kapitel 6

Vid beslut med betydelse för skyddet av människors hälsa, miljön och hushållning med mark, vatten och andra resurser, ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) göras. Syftet är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan ha på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap, kulturmiljö och fysisk miljö. Påverkan på annan hushållning med material, råvaror och energi ska också beskrivas. Som exempel kan nämnas en fiskodlings näringspåverkan i ett vattenområde.

Kapitel 7

Kapitlet innehåller bestämmelser om skyddade områden, bland annat naturreservat, biotopskyddsområden och strandskyddsområden. I 15 § framgår att det finns vissa förbud på att genomföra vissa åtgärder inom strandskyddat område. I 16 § anges att förbuden i 15 § inte gäller byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.

I 18c § framgår att som särskilda skäl vid prövning av upphävande av eller dispens från strandskyddet får man ta hänsyn till om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. Om området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området kan också användas som ett särskilt skäl.

I 18e § framgår också det finns möjlighet för kommunen att peka ut särskilda område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Dessa områden ska pekas ut i översiktsplanen och där kan dispens eller upphävande av strandskyddet göras med hänvisning till att en byggnad eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden.

Kapitel 8

Här finns särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter. Dessa innebär att det behövs tillstånd för att få sätta ut exemplar av djur- eller växtarter i naturen. Det behövs också tillstånd för att få transportera, föra in och ut djur och växter ur Sverige eller handla med dem. Förbudet gäller även utplantering av fisk eller andra vattenbruksdjur. Som exempel kan anges de problem som otillåten utsättning av signalkräfta bidragit till.

Kapitel 9

Här definieras miljöfarlig verksamhet och här finns allmänna bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Regeringen får meddela föreskrifter eller förbud för att exempelvis förbjuda utsläpp till eller i en sjö med en sällsynt eller särskilt värdefull djur- eller växtart. Här anges också vilka verksamheter som har tillstånds- eller anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. Vattenbruk klassas som miljöfarlig verksamhet och berörs av detta kapitel.

Kapitel 10

Om en verksamhet orsakar miljöskador ska den ansvarige se till att efterbehandla förorenade mark- och vattenområden. Bestämmelserna bygger på principen att förorenaren ska betala. Vattenbruksverksamhet klassas som miljöfarlig verksamhet och kan beröras av detta kapitel.

Kapitel 13

Förutom de allmänna hänsynsreglerna finns också särskilda regler för användning av genetiskt modifierade organismer (GMO). Bland annat ska så kallad innesluten användning och avsiktlig utsättning endast ske efter utredning av hälso- och miljöriskerna. Detta gäller även innan en produkt som innehåller GMO får släppas ut på marknaden. För genteknisk verksamhet krävs vanligtvis tillstånd och vid prövning av tillstånd ska etisk hänsyn tas.

Kapitel 26

Tillsynsmyndigheten ska kontrollera att miljöbalken, föreskrifter, domar och andra beslut med stöd i balken följs. Här framgår att det är kommunen som bestämmer tillsyn av miljö- och hälsoskyddet inom kommunen.

Kapitel 27

Tillsynen ska som huvudprincip vara avgiftsfinansierad. Här anges att regeringen eller utsedd myndighet får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheters kostnader för prövning och tillsyn med stöd i miljöbalken eller enligt EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde. Kommunfullmäktige får

meddela föreskrifter om avgifter när det gäller en kommunal myndighets verksamhet.

Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Vattenbruk, främst fiskodling, klassas som miljöfarlig verksamhet pga. sin påverkan på näringsbalansen i vattenområdet samt risk för smittspridning till omgivande vatten. Utsläpp på grund av foderrester och fekalier bidrar till eutrofiering. Även för vidareförädlingen av vattenbruksprodukterna, exempelvis till djurfoder eller livsmedel, krävs det i de flesta fall tillstånd.

I bilagan finns en förteckning över verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Bilagan, Avdelning 1, Verksamheter: Jordbruk framgår hur en djurenhet (DE) beräknas, dvs. det antal djur som har en årlig sammanlagd utsöndring motsvarande 100 kg kväve eller 13 kg fosfor i färsk träck eller urin.

Bilagan, Avdelning 1, Verksamheter: fiskodling

Det krävs tillstånd för fiskodling eller övervintring av fisk där mer än 40 ton foder förbrukas per kalenderår (5.10). Tillståndet söks hos länsstyrelsen.

Fiskodling eller övervintring av fisk där mer än 1,5 ton foder förbrukas per kalenderår är anmälningspliktig (5.20). Anmälan görs hos kommunen.

För fiskodling, där mindre än 1,5 ton foder förbrukas per kalenderår, krävs inte anmälan eller tillstånd. Fiskodlingen omfattas dock av miljölagstiftningen. Den kan inspekteras av tillsynsmyndigheten och förbjudas om den ger oacceptabla miljöstörningar.

Bilagan, Avdelning 1, Verksamheter: Livsmedel och foder

Det krävs oftast tillstånd för att bygga slakterier för fisk. Antalet ton slaktvikt per år avgör om det krävs tillstånd från länsstyrelsen eller att det räcker med en anmälan till kommunen (15.10, 15.20 och 15.30).

För att driva en anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur eller för tillverkning av fiskmjöl, fiskolja eller fiskpelletar krävs tillstånd av länsstyrelsen (15.60) eller anmälan hos kommunen (15.70).

Det krävs tillstånd av länsstyrelsen för att driva en anläggning som ska framställa produkter som kan användas som djurfoder genom bearbetning av animaliska biprodukter som är kategori 3-material enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel, om produktionen baseras på mer än 2 500 ton råvara per kalenderår (15.320).

Bilagan, Avdelning 1, Verksamheter: Animaliska biprodukter

Det krävs tillstånd hos länsstyrelsen eller en anmälan till kommunen för att driva en anläggning för att på annat sätt än genom förbränning av animaliska biprodukter som är kategori 1-, kategori 2- eller kategori 3 material enligt

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1774/2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel (90.240, 90.250).

Miljötillsynsförordning (2011:13)

I förordningen beskrivs hur den operativa tillsynen ska fördelas mellan statliga myndigheter och de kommunala nämnderna. Här framgår också vilka statliga myndigheter som ska ge tillsynsvägledning till de operativa tillsynsmyndigheterna.

Kapitel 1

18-19 §§

Tillsynsmyndigheterna ska samordna sig och en statlig operativ tillsynsmyndighet får överlåta tillsynen av en viss verksamhet eller objekt till en kommunal nämnd om kommunfullmäktige begär det.

Kapitel 2

2 §

Om två eller flera myndigheter har det operativa tillsynsansvaret för ett tillsynsobjekt, får myndigheterna komma överens om hur ansvaret ska fördelas.

9 §

Det är kommunen som ansvarar för tillsyn av strandskyddet, förutom enligt 2 kap, 7 § 2. Detta stycke omfattar strandskyddet i sådana områden där länsstyrelsen är dispensprövande myndighet.

28 §

Det är länsstyrelsen som ansvarar för tillsyn vad gäller miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt bilaga till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

31 §

Kommunerna ansvarar för viss tillsyn av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken om det inte särskilt anges i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Kapitel 3

1 § och 5 §

Havs- och vattenmyndigheten ska ge tillsynsvägledning för fiske och vattenbruk.

13 §

Punkten 1 anger att Jordbruksverket ska ge tillsynsvägledning i frågor om djurhållande verksamheter och verksamheter inom jordbruks- och trädgårdsområdet. I punkten 3b anges också att Jordbruksverket ska ge

tillsynsvägledning vad gäller hantering av avfall där det pga. smittfara ställs särskilda krav på insamling och bortskaffande.

Förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön

Bestämmelserna gäller hantering av genetiskt modifierade organismer, med undantag för innesluten användning enligt förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer.

Tillsynen av användningen av GMO i Sverige sköts av olika statliga verk enligt förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken. En ansökan om utsläppande på marknaden eller fältförsök av GMO avsedd för odling, foder eller bearbetning hanteras av Jordbruksverket.

Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivning

Förordningen innehåller bestämmelser kring vilka uppgifter som ska ingå i den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som den sökande är skyldig att lämna tillsammans med sin ansökan om odlingstillstånd enligt miljöbalken.

Bilaga 3 Jordbruk, skogsbruk och vattenbruk, punkten f

Här framgår att intensiv fiskodling är en typ av verksamhet där en MKB ska lämnas tillsammans med ansökan om tillstånd.

Förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Förordning reglerar avgifter som ska betalas för de statliga myndigheternas arbete enligt miljöbalken och bestämmelser meddelade med stöd av miljöbalken.

Kapitel 2

2 §

Avgiften för miljöfarlig verksamhet ska betalas med de belopp som beskrivs i bilagan till förordningen. Om verksamheten har tillståndsprövats ska avgiften bestämmas med utgång i tillåten produktionsvolym eller motsvarande.

Av bilagan framgår avgifter för de verksamheter som beskrivs i avdelning 1, bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Punkten 5.10 anger att avgiften för fiskodling är 120 kr per ton nettoproduktion om länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Om kommunen är tillsynsmyndighet ska företagaren betala 40 kr per ton nettoproduktion.

Fysisk planering

När en vattenbruksföretagare vill etablera sig i ett område behöver denne bl.a. ta strandskyddet i beaktande. Om själva odlingen eller nödvändiga byggnader förläggs inom strandskyddat område krävs undantag från strandskyddsbestämmelserna.

Följande bestämmelser reglerar var en odlingsanläggning kan placeras:

- Miljöbalken (1998:808)
- Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
- Plan- och byggförordning (2011:338)

Miljöbalken (1998:808)

Kapitel 7

18c §

Här framgår att som särskilda skäl vid prövning av upphävande av eller dispens från strandskyddet får man ta hänsyn till om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. Om området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området kan också användas som ett särskilt skäl.

18d §

Idag kan kommunerna tillämpa en ny grund för strandskyddsdispens, nämligen att åtgärden bidrar till att utveckla landsbygden i ett område som pekats ut i kommunens översiktsplan som område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Syftet med att redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är att stimulera den lokala och regionala utvecklingen i områden som har god tillgång till fria strandområden och där en viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften försummas.

Med åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen menas bl.a. sådana åtgärder som långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden.

Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)

Plan- och bygglagen (PBL) reglerar planläggning av mark, vatten och byggande. PBL innehåller bland annat bestämmelser för alla kommuner, som måste upprätta en översiktsplan för hela kommunen.

Planläggningen ska ta hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter och främja bl.a. en långsiktig god hushållning med mark, vatten,

energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt, samt en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens.

Enligt 2 kap. PBL ska hänsyn tas till de allmänna intressena vid kommunal planering, bl.a. att mark- och vattenområden ska användas för de ändamål som de är mest lämpade till. Hänsyn ska tas till beskaffenhet, läge och rådande behov. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. i miljöbalken, dvs. bestämmelser om riksintressen ska också användas. Hänsyn ska också tas till eventuella miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken.

I PBL tas strandskyddet upp (4 kap. 17 §). Kommunerna, och i vissa fall länsstyrelserna, kan om det finns särskilda skäl och om det dessutom är förenligt med strandskyddets syften, upphäva strandskyddet inom detaljplanerat område. Om detaljplanebestämmelserna för upphävande av strandskyddet ska ändras ska bestämmelserna i 7 kap. 18 c-18 g §§ miljöbalken tillämpas.

Plan- och byggförordning (2011:338)

Denna förordning innehåller föreskrifter för tillämpning av plan- och bygglagen.

EU-lagstiftningen

Vattenbruket ingår som en del i EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Följande bestämmelser gäller för vattenbruk inom den gemensamma fiskeripolitiken:

- Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken

Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken

Det övergripande målet för den gemensamma fiskeripolitiken är att säkra att levande akvatiska resurser används på ett hållbart sätt i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

Idag omnämns vattenbruket rådets förordning om den gemensamma fiskeripolitiken. I praktiken har vattenbruket inte varit i fokus. Från och med 2014 kommer en ny fiskeripolitik att gälla och Jordbruksverket har getts möjlighet att lämna synpunkter. I den nya fiskeripolitiken pekas vattenbruket särskilt ut som en viktig del för att möta den framtida efterfrågan på fisk som bl.a. livsmedel.

Artikel 1: Räckvidd

Punkt 1. Den gemensamma fiskeripolitiken ska bl.a. omfatta bevarande, förvaltning och utnyttjande av levande akvatiska resurser, vattenbruk samt beredning och avsättning av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Punkt 2: Den gemensamma fiskeripolitiken ska tillhandahålla samordnade åtgärder för bl.a. bevarande, förvaltning och utnyttjande av de levande akvatiska resurserna, villkor för tillträde till fiskevatten och resurser, kontroll och tillsyn och vattenbruk.

Artikel 30: Kommittén för fiske och vattenbruk

Punkt 1: Kommissionen ska stödjas av en kommitté för fiske och vattenbruk.

Artikel 31: Regionala rådgivande nämnder

Punkt 1: Det ska inrättas regionala rådgivande nämnder som särskilt ger kommissionen råd i frågor om fiskeförvaltning i vissa havsområden eller fiskezoner.

Punkt 2: Dessa nämnder ska huvudsakligen bestå av representanter för fiskare och andra representanter för intressen som påverkas av den gemensamma fiskeripolitiken, t.ex. representanter för fiske- och vattenbrukssektorerna, för miljö- och konsumentintressen samt vetenskapliga experter från alla medlemsstater som har fiskeriintressen i havsområdet eller fiskezonen i fråga.

Europeiska fiskerifonden (EFF)

EU-stöd till fiskerinäringen under perioden 2007-2013 kommer från Europeiska fiskerifonden (EFF). Pengarna ska bidra till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar fiskerinäring.

Följande bestämmelser rör stöd ur den europeiska fiskerifonden:

- Rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden
- Kommissionens förordning (EF) nr 498/2007 av den 26 mars 2007 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF)
- Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:33) om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2008:10) om ekonomiskt stöd till fiskerinäringen

Rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden

Förordningen utgör grunden för den Europeiska fiskerifonden (EFF). Här anges tillämpningsområde och definitioner, syften och uppdrag, principer för stöd, finansieringsram, strategiska planer samt hur de ska följas upp, programplanering, prioriterade områden, utvärdering av det operativa programmet m.m.

Kommissionens förordning (EF) nr 498/2007 av den 26 mars 2007 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF)

Tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF).

Förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen

Kapitel 4: Stöd till vattenbruket och fiskerinäringen m.m.

Detta kapitel kompletterar rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF), samt kommissionens förordning (EF) nr 498/2007 av den 26 mars 2007 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden (EFF).

2-9 §§ anger vilken typ av stöd som får lämnas, definitioner samt allmänt om stöd.

10-13 §§ anger bestämmelser kring förvaltande och attesterande myndighet, övervakningskommitté, revisionsmyndighet samt inrättandet av fiskeområdesgrupper.

14-22 §§ anger bestämmelser kring förfarandet i stödärenden såsom ansökan om stöd, utbetalning av stöd och beslutande myndighet.

23-33 §§ ange närmare vilka åtgärder som kan få stöd, hur oegentligheter ska rapporteras samt Jordbrukets bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:33) om ändring i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2008:10) om ekonomiskt stöd till fiskerinäringen

Föreskriften innehåller närmare bestämmelser för ekonomiskt stöd till fiskerinäringen.

Livsmedelslagstiftningen

Livsmedelslagstiftningen omfattar i stort sätt allt som vi äter, med undantag för läkemedel. Livsmedelslagstiftningen ska se till att det livsmedels om säljs inte är skadliga, smittförande eller annars otjänliga som människoföda. Konsumenterna ska också kunna lita på att märkningen av varorna är riktig. Den som hanterar livsmedel yrkesmässigt är ansvarig för sina produkter.

Följande bestämmelser rör livsmedelsproduktion:

- **EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 178/2002** av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet
- Livsmedelslagen (SFS 2006:804)
- Livsmedelsförordningen (SFS 2006:813)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet

EU-förordning nr 178/2002 är grundläggande för all livsmedelslagstiftning. Den innehåller allmänna principer för hur EU och medlemsstaterna ska lagstifta inom livsmedelsområdet, livsmedelsföretagarnas grundläggande skyldigheter och hur EU:s livsmedelsmyndighet, EFSA, ska arbeta.

Livsmedelslagen (SFS 2006:804)

Den svenska livsmedelslagen kompletterar EU-förordningarna. Den innehåller bestämmelser kring hur säkras en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel.

Livsmedelsförordningen (SFS 2006:813)

Den svenska talar bl.a. om vilken myndighet som ska kontrollera olika slag av anläggningar. Den ger också Livsmedelsverket rätt att besluta föreskrifter.

Lagstiftning rörande animaliska biprodukter

Animaliska biprodukter är sådant från djurriket som inte är livsmedel och som ännu inte bearbetats eller behandlats till framställda produkter. Av animaliska biprodukter kan utvinnas till exempel kött- och benmjöl, fett och gelatin avsett för foder eller tekniskt bruk. I lagstiftningen finns folk- och djurhälsobestämmelser om insamling, transport, lagring, bearbetning och användning eller bortskaffande av animaliska biprodukter och framställda produkter, så att dessa produkter inte innebär några risker för människors eller djurs hälsa.

Följande bestämmelser gäller för animaliska biprodukter:

- Rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)
- Kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen
- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur

Rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)

Artikel 9

I artikeln definieras kategori 2-material där bland annat fisk som dött av okänd orsak inom vattenbruket ingår.

Artikel 10

I artikeln definieras kategori 3-material där allt material från vattenbruket som inte är kategori 2-material ingår (punkterna d, i-j samt k:i och l)

Artikel 11

I punkten 1d anges begränsningar för hur animaliska biprodukter får användas. Det är inte tillåtet att utfodra odlad fisk med bearbetat animaliskt protein från djurkroppar och delar av djurkroppar av odlad fisk av samma art.

Artikel 13

I punkten g beskrivs de regler som gäller bortförskaffande och användning av kategori 2-material. Material från vattenlevande djur ska t.ex. ensileras, komposteras eller omvandlas till biogas.

Artikel 14

I punkten g beskrivs de regler som gäller bortförskaffande och användning av kategori 3-material. Material från vattenlevande djur ska t.ex. ensileras, komposteras eller omvandlas till biogas. När det gäller skal från skaldjur där kött och vävnader inte tagits bort kan dessa användas under förhållanden som fastställts av den behöriga myndigheten och förhindra att det uppstår risk för människors och djurs hälsa, se punkten h.

Artikel 18

Tillstånd utfodra djur med fiskprodukter i det fall då risken för att sprida sjukdom till människa och djur kan uteslutas, kan sökas hos den behöriga myndigheten. Detta gäller bara kategori 2- och 3-material.

Artikel 20

Tillvägagångssättet vid ansökning om alternativ metod att hantera ABP-produkter beskrivs här.

Kommissionens förordning (EU) nr 142/2011 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen

Bilaga IV Kapitel III

I punkterna A-G presenteras sju olika metoder för bearbetning. Kapitlet öppnar för en sjunde alternativ metod som måste godkännas av den behöriga myndigheten.

Punkt F

I punkten beskrivs bearbetningsmetoder för kategori 3-material som kommer från vattenlevande djur och ryggradslösa vattenlevande djur.

Bilaga X

Avsnitt 3, kapitel II

Här anges särskilda krav för utsmält fett, fiskolja och fettderivat från kategori 3-material.

Kapitel III

Här anges krav för visst fiskfoder och fiskagn. Även regler för animaliska biprodukter från fisk och ryggradslösa djur som ska användas som foder till fisk eller andra odlade vattenlevande djur finns angivna.

Bilaga XIV

Avsnitt 2, kapitel IV

Här beskrivs import av visst material för andra ändamål än utfodring av landlevande produktionsdjur. Den behöriga myndigheten får ge tillstånd att utfodra vissa djur, så som pälsdjur, med material från vattenbruket.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur

Kapitel 2

25 §

Här framgår att animaliska biprodukter från slakt och styckning i de församlingar som anges i Bilaga 2 får grävas ner efter särskilt tillstånd från jordbruksverket.